

Manifest Ženske mreže BiH

Mi, feministkinje i aktivistkinje Bosne i Hercegovine, zastupnice i samozastupnice ženskih prava iz ruralnih i urbanih sredina, povratnice, Romkinje, lezbejke, biseksualne i transrodne žene, žene s invaliditetom, žene iz porodica nestalih, žene ometenog mentalnog zdravlja, mlade žene, žene treće životne dobi, zaposlene i nezaposlene, roditeljke i samostalne roditeljke, roditeljke djece s poteškoćama u razvoju, domaćice i poduzetnice; okupljene u i oko Ženske Mreže Bosne i Hercegovine, povodom desete godišnjice njenog postojanja i djelovanja objavljujemo ovaj Manifest kao izraz naših političkih i društvenih stavova.

Svjesne da patrijarhat, rodne uloge, nametnute društvene norme, seksizam i mizoginija stvaraju atmosferu poticanja i kontinuiranog kršenja ženskih prava, upozoravamo da takve prakse predstavljaju osnovnu prepreku izgradnji demokratskog i inkluzivnog društva i ostvarivanju ideala socijalne pravde u cijeloj Bosni i Hercegovini.

Ovim Manifestom želimo iskazati sljedeće:

- Samo umrežene i solidarne, možemo ojačati feministički i ženski pokret u Bosni i Hercegovini koji će djelovati i u regionalnim centrima moći kao i u lokalnim zajednicama, i stvoriti okruženje u kojem učimo o socijalnoj pravdi, feminizmu i aktivizmu, ženskim pravima, rodnoj ravnopravnosti, ali i demokratskom političkom sistemu i aktivnom građanstvu, te prekinuti stege patrijarhata i vremena u kojem živimo, te izgraditi inkluzivno društvo jednakih mogućnosti bez nasilja i neravnopravnosti.
- Zahtijevamo da klimatske promjene budu ozbiljno shvaćene, da nam se prestane oduzimati pravo da živimo u zdravoj i čistoj životnoj sredini, da pijemo čistu vodu i udišemo svjež i čist zrak. Zahtijevamo da prestane privatizacija i prodaja naših prirodnih bogatstava, onečišćenje naših rijeka i uništavanje naših šuma. Zahtijevamo da država i njene institucije preuzmu odgovornost i spriječe dalje uništavanje i urušavanje našeg životnog prostora.
- Zahtijevamo da samostalno i slobodno donosimo svoje životne odabire, lične i političke, a ne da se nama upravlja. Zahtijevamo da se ne dovodi u pitanje naše pravo na tjelesni integritet i sposobnost da donosimo odluke o svom životu i svom tijelu, a naročito o svom seksualnom i reproduktivnom zdravlju, planiranju porodice, trudnoći i njenom prekidu, brojnosti naših poroda, načinu začeća, izboru partnera/ca, bračnom statusu. Zahtijevamo da naš stepen invalidnosti ne bude prepreka u ostvarivanju majčinstva te redovnim ginekološkim pregledima; Zahtijevamo da sve žene u BiH imaju jednako i odgovarajuće pravo na zdravstvenu zaštitu, da imaju mogućnost da obave sve neophodne ljekarske preglede, da žene iz svih sredina, urbanih i ruralnih, imaju dostupne i redovne ginekološke usluge, biomedicinski potpomognutu oplodnju, sistematske preglede, ali i prilagođenu infrastrukturu i ginekološke stolove za žene sa invaliditetom. Zahtijevamo da kontracepcija bude besplatna i lako dostupna svim ženama, ali i da muškarci preuzmu odgovornost za kontracepciju. Zahtijevamo da siguran i medicinski prekid trudnoće UVIJEK bude legalan, besplatan i dostupan svim ženama, bez pogovora i prigovora savjesti. Zahtijevamo najviše standarde zaštite zdravlja i integriteta majke u porodilištima diljem Bosne i Hercegovine. Odluke o našim tijelima UVIJEK i BEZ IZUZETAKA moramo i imamo pravo donositi samo mi, žene.

- Zahtijevamo biti pozivane i prisutne na mjestima gdje se donose odluke o našem društvu, našim pravima i našim životima, da imamo mogućnost da ravnopravno diskutujemo i odlučujemo o svim pitanjima na svim nivoima vlasti u BiH - od Predsjedništva i Parlamentarne skupštine do mjesnih zajednica u našim lokalnim sredinama. Smatramo da moramo biti uključene u sve ustavne i mirovne pregovore na svim nivoima, posebno međunarodnim. Nosimo odgovornost kao građanke svijeta da svoja iskustva iz rata i izgradnje mira prenesemo i u druge regije svijeta, kako bismo pomogle drugim ženama da ne učine iste greške kao i mi - da potpuno budu isključene iz mirovnih procesa. Zahtijevamo da žene ravnopravno s muškarcima obnašaju sve političke uloge, da budu ravnopravno zastupljene u parlamentima, skupštinama, vijećima, vladama, ministarstvima, ustanovama i preduzećima. Zahtijevamo slobodu da iznesemo svoj stav i mišljenje, bez omalovažavanja, diskreditovanja i straha od progona, na svim mjestima odlučivanja, ali i na protestima na javnim mjestima. Zahtijevamo da nas policija štiti prilikom ostvarivanja naših prava bez obzira na različitosti među nama, a ne da koristi nasilne i represivne metode sa ciljem zastrašivanja i ućutkavanja. Sloboda je najveća vrijednost našeg društva. Zahtijevamo da migrantkinje i izbjeglice u BiH uživaju zaštitu svih ljudskih prava, te da im se pruži potrebna podrška i obezbijedi osnovna uslovna životna egzistencija. Zahtijevamo da se ženama povratnicama omoguće uslovi za održiv i dostojanstven život. Zahtijevamo da se sjećamo naših drugarica koje su izgubile svoje živote tokom rata, sa najvećim počastima, da se usvoji inicijativa da je 8. decembar Dan žena stradalih u ratu u BiH. Zahtijevamo da militarizam i veličanje ratne prošlosti i ratničkog naslijeđa izađe iz naših života, da Parlament BiH usvoji Opću mirovnu politiku Bosne i Hercegovine i da se osnuje Ministarstvo izgradnje mira. Zahtijevamo da izgradnja mira bude uključena u kompletan školski program tokom cijelog školovanja.

- Zahtijevamo da učestvujemo u izgradnji društva u kome su žene ravnopravne sa muškarcima, u kojem dječaci i djevojčice uče od najranijeg djetinjstva rodnoj ravnopravnosti i poštovanju drugog i drugačijeg, gdje je prepoznata uloga žene kao pokretačice i kreatorke najvažnijih društvenih promjena. Zahtijevamo da se u škole uvede sveobuhvatno obrazovanje o seksualno reproduktivnom zdravlju, rodnoj ravnopravnosti i planiranju porodice. Zahtijevamo rodnu senzitivnost Ustava Bosne i Hercegovine, a da rodna ravnopravnost bude jedna od osnovnih i Ustavom zaštićenih vrijednosti.

- Zahtijevamo da ženska prava u BiH ne ovise od mjesta njihovog prebivališta i boravišta, da sve žene imaju jednako pravo na zakonom obavezno obrazovanje, cjeloživotno učenje i stručno usavršavanje. Zahtijevamo jedinstven institucionalni sistem podrške svim ženama, kojim će se djelovati na eliminaciji siromaštva žena, te omogućiti svim ženama da budu uključene na tržište rada bez obzira na dob i vještine. Zahtijevamo da država skine teret brige o porodici sa žena, i da se obezbijede adekvatni socijalni servisi u svim lokalnim zajednicama. Zahtijevamo da besplatni kućni rad žena bude priznat i vrednovan, da država promovise brigu o porodici kao jednaku obavezu i muškaraca i žena. Zahtijevamo uključivanje svih oblika porodice u Zakone o zaštiti porodica, uključujući istospolne brakove, jednoroditeljske porodice, te da država poduzmu konkretne korake u zaustavljanju praksi sklapanja maloljetničkih brakova.

- Zahtijevamo da sve žene budu ekonomski neovisne, da svi radnici i radnice mogu dostojanstveno živjeti od svog rada, te uživati dostojanstvenu treću dob. Zapošljavanje i profesionalno napredovanje žene ne smije biti uslovljeno sprečavanjem njene trudnoće i pitanjima o privatnom životu, a sve porodilje, zaposlene i nezaposlene, MORAJU uživati jednaka prava na porodiljnu naknadu i zaštitu, bez obzira u kom dijelu BiH živjele. Zahtijevamo da stakleni plafon zauvijek bude razbijen, da budemo jednako plaćene za rad jednake vrijednosti, zahtijevamo da žene poduzetnice imaju jednaku podršku sistema i poticaje kao muškarci poduzetnici, da sat našeg vremena vrijedi kao sat vremena muškarca, da bude jednako prepoznat i da budemo jednako zastupljene na rukovodećim pozicijama. Zahtijevamo reviziju poreske i socijalne politike u Bosni i Hercegovini koja će štiti ranjive kategorije i omogućiti socijalnu pravdu svima.

- Zahtijevamo usvajanje politika NULTU toleranciju za femicid i rodno zasnovano nasilje nad ženama, da država preuzme ključnu ulogu u prevenciji i borbi protiv rodno zasnovanog nasilja nad ženama, ali i u obezbjeđenju neophodnih novčanih sredstava za finansiranje sigurnih kuća u BiH, te da se ojača cjelokupni sistem podrške i omogući integraciju žena i djece u društvo i zajednicu. Zahtijevamo uspostavljanje državne statistike o svim slučajevima femicida i rodno zasnovanog nasilja nad ženama, da porast slučajeva femicida bude shvaćen ozbiljno. Zahtijevamo da nasilnici budu adekvatno kažnjeni, da žene koje su doživjele rodno zasnovano nasilje budu zaštićene i da policija, tužilaštvo i sudovi postupaju brzo i efikasno, i da o ovim slučajevima odlučuju u hitnom postupku. Zahtijevamo da počinitelji ratnog i mirnodopskog seksualnog nasilja budu najstrožije kažnjeni, da preživjele seksualnog nasilja prestanu biti stigmatizirane i viktimizirane tokom sudskih postupaka, da dobiju neophodnu podršku sistema i institucija, ali i da društvo preuzme ulogu u njihovom osnaživanju, kao i suzbijanju i prijavljivanju nasilja. Zahtijevamo da se stereotipi i predrasude prestanu uzimati kao otežavajuće okolnosti za žene, a olakšavajuće za muškarce, počinitelje nasilja.
- Zahtijevamo da država sankcioniše govor mržnje i mizoginije prema ženama, te da sankcioniše vjerske službenike i službenice koje promovišu stavove protivne Zakonu o ravnopravnosti spolova i Zakonu o zabrani svih oblika diskriminacije. Zahtijevamo da mediji prestanu promovisati patrijarhalne i konzervativne rodne uloge i stereotipe, da prestanu opravdavati kršenja ljudskih prava, i da budu svjesni uloge koju imaju u kreiranju javnog mijenja i stavova građana i građanki. Zahtijevamo da medijsko izvještavanje bude senzibilirano i da potiče diskusiju o ženskim pravima, njihovoj zaštiti i promociji.
- Zahtijevamo da država preuzme odgovornost i omogući svim ženama mobilnost i učešće u javnom životu revizijom saobraćajne politike i osnaživanjem javnog prigradskog, gradskog i željezničkog saobraćaja. Zahtijevamo jednakost pred svim institucijama Bosne i Hercegovine, da sve žene budu jednako tretirane u BiH društvu, da povratnice, Romkinje, samohrane roditeljke, samostalne roditeljke, roditeljke djece sa poteškoćama u razvoju žene i djevojčice sa invaliditetom, žene treće životne dobi, žene koje žive u ruralnim sredinama, lezbejke, biseksualne i transrodne žene, migrantice i izbjeglice, žene koje su preživjele i/ili se nalaze u situaciji nasilja, žene koje su preživjele seksualno nasilje u miru, žene ometenog mentalnog zdravlja, žene iz porodica nestalih uživaju neophodnu podršku institucija i društva da bi ostvarile svoja osnovna prava i vodile dostojanstven život.

Niti jedna žena ne smije biti nevidljiva i zapostavljena!

Zato mi, članice Ženske mreže BiH, poručujemo da nećemo stati sve dok svaka žena među nama ne bude osnažena i ravnopravna članica ovog društva.

Sarajevo, 20.01.2020.g.

Broj protokola: 13/20